

Пацієнт із рекурентною інфекцією сечових шляхів: діагностично-лікувальна тактика

Т.В. Буднік, к. мед. н., доцент

/Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, Київ/

Проблема профілактики рецидивів інфекції сечових шляхів та хронізації захворювань нирок є однією з провідних проблем сучасної медицини

- Рецидивуючою вважається інфекція сечових шляхів (ІСШ) за наявності 3 і більше випадків на рік або 2 – на півроку
- У перименопаузальний період урогенітальні порушення зустрічаються у 10% жінок
- Кожна 5-та жінка після первинного дебюту ІСШ зустрічається з рецидивами протягом життя
- Повторні епізоди ІСШ розвиваються у 20–30% жінок доклімактерічного періоду, тоді як у віковій групі 55–60 років – у 50%.
- Близько 11% жінок мають рецидивуючі цистити, які не піддаються антибактеріальній терапії (АБТ)

Рецидиви ІСШ можуть бути пов'язані:

- з незавершеністю первинної інфекції (в силу неправильних низьких доз антибактеріальних препаратів, недотримання режиму лікування, розвитком стійкості збудника до препаратів)
- з тривалістю персистенції збудника (здатність збудника прикріплюватися до слизової оболонки сечовивідних шляхів і тривалий час перебувати в осередку інфекції)

Ріст резистентності до антибіотиків

«Проблема настільки серйозна, що вона ставить під загрозу основні досягнення сучасної медицини. Ера, яка настає після епохи антибіотиків, в якій звичайна інфекція або незначна травма може бути фатальною, – це не апокаліптична фантазія, а навпаки – дуже реальна перспектива для XXI століття»

THE NEW YORK TIMES

60%

помилкового призначення антибіотиків лише в одній Німеччині

25 000

летальних випадків на рік в Європі через резистентність патогенної флори

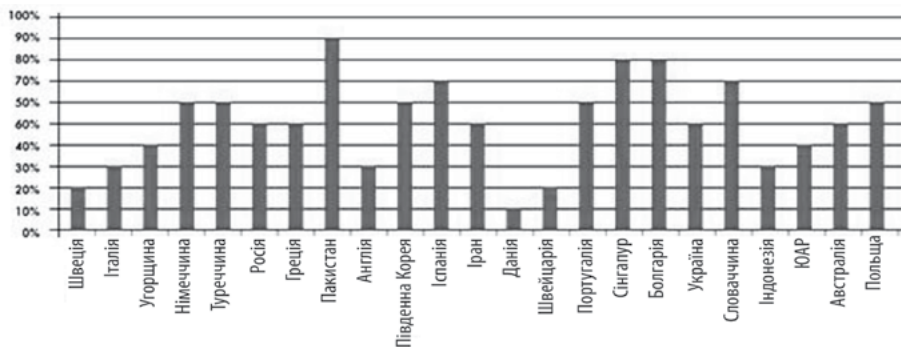
1,5 млрд євро

витрат у Європі, пов'язаних з патогенною мікрофлорою

Джерело: WirtschaftsWoche June 23, 2014: „Biologische Brechstangen“ (“Biological Crowbars”)

Інфекції сечових шляхів та антибіотикорезистентність у світі

Складно переоцінити важливість визнання громадськістю факту існування проблеми АБР. Усвідомлення проблеми дозволить впровадити в практику постійне динамічне спостереження за ситуацією і рівнями резистентності на глобальному рівні. В рамках підтримки такого динамічного спостереження нами був створений ресурс GPIU 2017 (<http://gpiu.esiu.org>), метою якого є дослідження глобальної поширеності АБР. Ця інтернет-платформа працює не так давно, проте її значення величезне. Наприклад, з 2003 до 2015 рр. до ініціативи були залучені 56 країн, 21 230 пацієнтів, що надало можливість дослідити загальносвітову ситуацію. Взяти участь в ініціативі можуть будь-які лікарі з усіх країн світу, які мають в розпорядженні дані про локальні рівні чутливості патогенів до антибіотиків у своїх лікувально-профілактичних установах.

Рисунк. Множинна лікарська стійкість до антибіотиків за даними дослідження GPIU (Z. Tandogdu et al., 2016)

Джерело: Пути оптимизации антибиотикотерапии инфекций мочевых путей // Здоров'я України. Тематичний номер «Урологія. Нефрологія. Андрологія». – 2016. – №2 (9). – С. 3–4.

За допомогою платформи GPIU нам вдалося з'ясувати, що полірезистентність (наявність резистентності до трьох і більше антибіотиків) на сьогодні відзначається більше ніж у половини пацієнтів з інфекційною патологією сечових шляхів. При аналізі таких показників по окремих країнах найбільш критичною ситуація з полірезистентністю виявилася в Пакистані, де її показник становив близько 90%. В Україні множинна лікарська стійкість до антибіотиків сягає 50% (Z. Tandogdu et al., 2016).

Що недооцінюємо, призначаючи АБТ при циститі?

Перший рівень захисту від мікробних агентів – неспецифічні механізми та фактори захисту

- Сила мікції – один із механізмів пасивного захисту
- Прошарок муцину, що складається з глікозаміногліканів і перешкоджає бактеріальному доступу до уротелію
- Постійна та індукована експресія секреторного Ig A (нейтралізує патогени та токсини) й антимікробних пептидів – β-дефензини й кателіцидин (лізують мембрану бактеріальних клітин)
- Білок Tamm-Horsfall (ТНР), який механічно блокує прикріплення бактерій до уротелію
- Мікробіота сечового міхура – забезпечує колонізаційну резистентність до збудника
- Фактори гуморального і клітинно-опосередкованого імунітету

Уротелій – один із найбільш ефективних бар'єрів організму, навіть більш ефективний, ніж епідерміс

Сучасні уявлення взаємодії організм-патоген при інфекції сечових шляхів

- Особливості мікроорганізму – наявність фактора вірулентності, зокрема фімбрії 1-го типу
- Особливості макроорганізму (рівень експресії TLR і пов'язана з цим інтенсивність запальної відповіді)
- Особливості взаємодії макро- і мікроорганізму – мікробіом сечі

Уринарний мікробіом. Чи стерильна сеча у нормі?

- Застосування технологій секвенування збудників показало, що мікробіом сечі істотно відрізняється у різних індивідуумів і в нормі, і при патології
- Тобто мікробіом індивідуальний, а також змінюється протягом життя, в тому числі з віком. Сеча не стерильна в нормі !!!
- При цьому у здорової жінки характеризується переважанням *Lactobacillales*, у чоловіків – *Corynebacterium*
- Сечостатевої шляхи у чоловіків заселяють до 2–3% мікробіоти організму, у жінок – до 9–12%

Стерильність сечі – зміна парадигми №1

- Припущення про стерильність сечово-міхура – помилкове
- Мікробом слизової оболонки здійснює захисну функцію за рахунок:
  - а) антагонізму по відношенню до чужорідних бактерій;
  - б) підтримання напруженості місцевого імунітету, запобігання утворенню біоплівки
- **NB! Терapia антибіотиками змінює мікробіом і порушує симбіоз мікро- / макроорганізм**

Безсимптомна бактеріурія – зміна парадигми №2

Florian M.E.Wagenlehner и Kurt G.Naber

¹Мюнхенський технічний університет

²Клініка урології, педіатричної урології та андрології Гіссенського університету імені Юстуса Лібіха, Німеччина

- Клінічні та фундаментальні молекулярні дослідження повністю змінили наше уявлення про ББУ протягом останніх 50 років
- Зараз безсимптомна бактеріурія вважається в цілому **доброякісним**, а інколи і **захисним** станом
- Настійно рекомендовано і має стати **стандартом – не лікувати безсимптомну бактеріурію** взагалі, особливо у молодих жінок з рецидивуючими ІСШ, як це показано Cai et al. (2012)

Виняток: вагітні жінки та пацієнти, які мають інвазивне втручання на сечовивідних шляхах

Клинические Инфекционные Заболевания 2012;55:778-80

VAC® – засоби від Verification of Antigenic Causes, що в перекладі «верифікація збудника»

- Лінійка пероральних продуктів, які містять інактивовані штами мікроорганізмів, основних персистуючих збудників:

Asnevac® – гнійничкових інфекцій шкіри

Candivac® – кандидозних інфекцій шкіри та слизової облонки

Urivac® – інфекцій сечового тракту

- Використання засобів дозволяє виробити специфічні фактори захисту проти відповідних збудників
- Унікальний склад продуктів, має патентний захист у 80 країнах світу згідно з Будапештською системою депонування мікроорганізмів

Проблема лікування уrogenітальних розладів у період клімактерію неоднозначна

- У перименопаузі уrogenітальні порушення зустрічаються у 10% жінок, тоді як у віковій групі 55–60 років – у 50%.
- Близько 11% жінок мають рецидивуючі цистити, що не піддаються традиційній антибактеріальній терапії.
- ▶ Мінімізація застосування антибіотиків (з урахуванням чутливості флори і принципів раціональної антибіотикотерапії).
- ▶ У ряді випадків – фітотерапія, **вакцинотерапія**, що базується на принципах доказової медицини, може бути альтернативою антибіотикотерапії при неускладнених ІСШ
- ▶ + ЗГТ за рішенням гінеколога!

	Клінічна проблема	Причина
1	Ранні рецидиви	Недостатня елімінація збудника
2	Затяжний перебіг	Створення союзів збудників
3	Підбір терапії	Резистентність збудника
4	Ускладнення перебігу	Незавершене місцеве запалення
5	Сезонні загострення	Надмірне розмноження збудників

Оригінальні інактивовані запатентовані виробником бактеріальні штами типових уропатогенів:

- *Klebsiella pneumoniae*
- *Pseudomonas aeruginosa*
- *Enterococcus faecalis*
- *Escherichia coli*
- *Proteus mirabilis*
- *Propionibacterium acnes*

- ▶ Під час повторного загострення ІСШ можливий прийом Уриваку одночасно з антибіотиком!
- ▶ Доцільність у пацієнтів із нейрогенним міхуром та больовою дизурією, навіть при стерильній сечі!

VAC ® -середства	Маса капсули	Маса речовини у капсулі	Кількість блістерів в упаковці	Кількість капсул	Термін придатності
Уривак ®	250 мг	5 мг	3	30	60 міс.

Схема лікування – 1 капсула натще 10 днів, 20 днів перерва

Повний курс лікування – 3 цикла, у чеських дослідженнях – 6 циклів

На курс лікування – 10 днів

Температурний режим – до 25°C

Замість боротьби з мікроорганізмами при інфекціях сечових шляхів в ряді випадків раціональніше впливати на місцеву запальну реакцію шляхом збереження і відновлення захисної функції мікробіома уринарного тракту

Дизайн: дослідження проводилися в 5 центрах Чеської Республіки

- у період квітень 2012 – квітень 2014
- **106 пацієнтів** (87 жінок, 19 чоловіків)
- курс терапії Уривак® 6 місяців

оцінка результату:

Д0 – моніторинг 360 днів до терапії

Уривак® Д30 – 30 днів терапії

Уривак® Д60 – 60 днів терапії

Уривак® Д90 – 90 днів терапії

Уривак® Д180 – 180 днів терапії

Уривак® Д360 – 180 днів моніторингу після терапії Уривак®

- Плацебо не використовували з етичних міркувань.
- Результати дослідження були оцінені незалежним статистичним агентством.

Еволюція інфекційних атак

	360 days before treatment	360 days of treatment and monitoring	180 days of treatment	180 days of monitoring
number	4,217 (3,9-4,6)	0,292 (0,205-0,380)	0,248 (0,159-0,339)	0,422 (0,205-0,640)
median	4	0	0	0
p		2,2 x 10 ⁻¹⁶		0,05

Результати

1. Інфекційні атаки: порівнювалися результати моніторингу пацієнтів 360 днів до початку терапії Уривак® і 360 днів після (180 терапії і 180 днів моніторингу після терапії)
До терапії Уривак® медіана у 106 пацієнтів з інфекційним атакам становила 4,217 атаки за 360 днів, наприкінці спостереження 360 днів медіана атак становила 0,292
2. Антибіотикотерапія: на 360-й день моніторингу після терапії Уривак® 76,1% пацієнтів в історії терапії і після терапевтичного моніторингу не потребували антибіотикотерапії.
3. Мікробіологічна відповідь досягнута у 77% пацієнтів на 360-й день моніторингу після терапії Уривак®.
4. У двох пацієнтів у зв'язку з індивідуальною непереносимістю продукту терапія була припинена.